TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Chống thuốc giả: ‘Cuộc chiến’ cam go, phức tạp

11:55 06/07/2025

Với động thái quyết liệt từ phía Chính phủ, các Bộ nghành, thời gian qua cơ quan chức năng đã triển khai nhiều đợt kiểm tra, xử lý quyết liệt "vấn nạn" thuốc giả. Tuy nhiên, dưới nhiều phương thức, các loại thuốc giả vẫn luồn lách, len lỏi qua nhiều kênh phân phối, từ các nhà thuốc truyền thống đến các nền tảng bán hàng trực tuyến. Đây không chỉ là hồi chuông cảnh báo, mà còn là lời cảnh tỉnh về một "cuộc chiến" chống thuốc giả ngày càng cam go, phức tạp hơn bao giờ hết.

Thực trạng thuốc giả vẫn chưa hết nóng

Đầu tháng 4/2025, dư luận hết sức bàng hoàng, khi Bộ Công an triệt phá đường dây sản xuất sữa giả quy mô lớn, liên quan tới Công ty Rance Pharma và Hacofood Group. Đường dây này đã sản xuất 573 nhãn hiệu sữa bột các loại. Các loại sữa dành cho những người bị tiểu đường, suy thận, trẻ sinh non, thiếu tháng và phụ nữ có thai với các thành phần công bố trên sản phẩm, như: Chiết xuất tổ yến, đông trùng hạ thảo, bột macca, bột óc chó... tuy nhiên trên thực tế, lại hoàn toàn không có những chất này.

Tiếp đó, Công an tỉnh Thanh Hóa tiếp tục triệt phá một đường dây sản xuất, buôn bán thuốc tân dược giả quy mô lớn, thu giữ gần 10 tấn tang vật, gồm nhiều loại thuốc điều trị phổ biến như xương khớp, bổ sung dinh dưỡng...

Công an tỉnh Thanh Hóa triệt phá một đường dây sản xuất, buôn bán thuốc giả "khủng" (hồi đầu tháng 4/2025). Ảnh: Hoài Thu

Tại Hà Nội, lực lượng chức năng cũng thu giữ gần 100 tấn thực phẩm chức năng và thiết bị y tế trong một đường dây phân phối không có giấy phép. Tại Biên Hòa (Đồng Nai), một cơ sở đóng gói thuốc ngay trong khu dân cư bị phát hiện chia liều bằng tay, gắn nhãn ngoại ngữ và phân phối qua mạng xã hội. Các sản phẩm này không có bất kỳ giấy phép sản xuất, kiểm nghiệm hay hồ sơ lưu hành nào.

Trung tâm Kiểm nghiệm thuốc, mỹ phẩm, thực phẩm Hà Nội cũng phát hiện nhà thuốc Đức Anh mua bán thuốc không có nguồn gốc, thuốc nhập lậu và thuốc giả (7 thuốc trong đó có thuốc giả Nexium); nhà thuốc An An mua bán thuốc Theophylline extended-release tablets giả. Các cơ quan chức năng đang tiếp tục truy tìm nguồn gốc các thuốc này.

Các tỉnh như Nghệ An, TP.HCM, Đắk Lắk cũng thu giữ các lô hàng thực phẩm chức năng có dấu hiệu gian lận về xuất xứ, thành phần, hoặc ghi nhãn sai.

Theo báo cáo của Cục Quản lý Dược (Bộ Y tế), trong tháng cao điểm phòng chống hàng giả (từ 15/5 đến 15/6/2025), lực lượng chức năng đã kiểm tra đột xuất 38 cơ sở sản xuất, kinh doanh dược phẩm, mỹ phẩm, phát hiện tới 17 cơ sở vi phạm. Trong số đó, một cơ sở bị tạm dừng sản xuất do không đạt tiêu chuẩn GMP (thực hành tốt sản xuất thuốc), cùng hơn 840 ống thuốc Milgamma N - loại thuốc điều trị các bệnh thần kinh - bị tiêu hủy do không đảm bảo chất lượng.

Đáng chú ý, tại Hà Nội, hai nhà thuốc lớn là Đức Anh và An An cũng bị phát hiện buôn bán thuốc giả. Cụ thể, nhà thuốc Đức Anh bán thuốc Nexium (một loại

thuốc điều trị bệnh dạ dày phổ biến) giả cùng nhiều thuốc nhập lậu, không rõ nguồn gốc. Nhà thuốc An An bị phát hiện bán thuốc Theophylline extended-release tablets (một loại thuốc dùng để điều trị các bệnh hô hấp) giả. Đây là minh chứng rõ ràng, cho thấy thuốc giả không chỉ xuất hiện ở các sản phẩm ít được kiểm soát mà còn len lỏi vào nhóm thuốc kê đơn, vốn được quản lý nghiêm ngặt nhất.

Lực lượng Quản lý thị trường Hà Nội tạm thu giữ hàng nghìn mặt hàng thuốc, thực phẩm chức năng có xuất xứ từ nước ngoài chưa xuất trình được hóa đơn chúng từ. Ảnh: Chi cục Quản lý thị trường Hà Nội

Ngoài ra, theo Cục Quản lý Dược, trong những tháng đầu năm 2025, hệ thống kiểm nghiệm đã lấy trên 16.000 mẫu thuốc để kiểm tra, phát hiện 16 mẫu không đạt chất lượng. Tuy nhiên, đây mới chỉ là phần nổi của tảng băng chìm, bởi công tác kiểm tra chủ yếu tập trung vào các mẫu nghi ngờ, chưa thể bao phủ toàn bộ thị trường dược phẩm.

Không chỉ dừng lại ở thuốc chữa bệnh, tình trạng giả mạo còn lan rộng sang lĩnh vực thực phẩm chức năng và sản phẩm bảo vệ sức khỏe (nhóm hàng hóa có sự mập mờ giữa thuốc và thực phẩm, với mức độ kiểm soát thấp hơn), nhưng lại được tiêu thụ mạnh trên thị trường. Điều đáng lo ngại là người tiêu dùng thường chủ quan, dễ tin vào quảng cáo và thiếu kỹ năng phân biệt hàng thật - giả.

Trước thực trạng nêu trên cho thấy, đây là lời cảnh báo mạnh mẽ về một cuộc chiến chống thuốc giả ngày càng cam go, phức tạp hơn bao giờ hết.

Cơ chế quản lý còn phân tán

Theo TS. Dương Đức Hùng, Giám đốc Bệnh viện Hữu Nghị Việt - Đức cho biết, nếu người tiêu dùng mua nhầm quần áo giả nhãn mác, họ chỉ đơn thuần bị thiệt hại về kinh tế. Nhưng với thuốc giả, hậu quả không dừng lại ở việc mất tiền - mà còn là mất sức khỏe, thậm chí mất cả tính mạng.

Thực tế cho thấy, những loại thuốc có giá trị cao như thuốc biệt dược thường là mục tiêu bị làm giả do lợi nhuận lớn. Đặc biệt, kháng sinh giả, vốn không chứa hoạt chất, nếu dùng cho bệnh nhân đang bị nhiễm trùng sẽ hoàn toàn không có tác dụng điều trị. Hậu quả là bệnh tình trở nặng, biến chứng nguy hiểm, đe dọa trực tiếp đến tính mạng người bệnh.

Điều đáng nói là, trong nhiều trường hợp, cả bác sĩ và bệnh nhân đều trở thành nạn nhân. Bác sĩ kê đơn đúng, nhưng thuốc không phát huy hiệu quả do đã bị làm giả. Hệ quả là không chỉ người bệnh phải gánh chịu rủi ro, mà uy tín của bác sĩ và niềm tin vào hệ thống y tế cũng bị ảnh hưởng nghiêm trọng.

TS. Dương Đức Hùng, Giám đốc Bệnh viện Hữu Nghị Việt - Đức. Ảnh: KT

“Tại các bệnh viện, không ít cán bộ y tế bày tỏ sự phẫn nộ trước tình trạng thuốc giả, sữa giả xuất hiện ngày càng tinh vi. Những hành vi này không thể coi là lỗi thông thường mà là tội ác. Vì thuốc giả ảnh hưởng trực tiếp đến sức khỏe

và sinh mạng con người, tôi cho rằng cần có khung hình phạt riêng, nghiêm khắc hơn, khác biệt hoàn toàn so với các vi phạm liên quan đến hàng tiêu dùng thông thường bởi đây không chỉ là vấn đề pháp lý, mà còn là yêu cầu đạo đức và trách nhiệm xã hội.

Điều khiến tôi trăn trở, là nhiều vụ việc liên quan đến thuốc giả được phát hiện sau thời gian dài hoạt động, thậm chí có cả những "cơ sở sản xuất" tồn tại công khai trong nhiều năm, len lỏi sâu rộng vào thị trường tại nhiều địa phương. Vậy thì, vai trò giám sát và trách nhiệm của chính quyền cơ sở ở đâu? Ai chịu trách nhiệm khi để tình trạng này tồn tại trong một thời gian dài mà không bị phát hiện, xử lý?", TS. Dương Đức Hùng trăn trở.

Tương tự, PGS.TS Nguyễn Huy Quang, nguyên Vụ trưởng Vụ Pháp chế, Bộ Y tế nhận định: Pháp luật không thiếu, nhưng giám sát thị trường còn nhiều lỗ hổng. Đa phần sản phẩm được phép lưu hành trước rồi mới hậu kiểm, biến người tiêu dùng thành vòng lọc cuối cùng.

PGS.TS Nguyễn Huy Quang, nguyên Vụ trưởng Vụ Pháp chế, Bộ Y tế. Ảnh: KT

Điển hình là vụ việc xảy ra tại Công ty Rance Pharma – Hacofood (4/2025). Cơ quan chức năng phát hiện hơn 26.000 lon sữa, với 12 sản phẩm chỉ đạt dưới 70% chất lượng công bố. Đường dây bị bóc trần sau khi người tiêu dùng lên tiếng, không phải từ hệ thống giám sát chủ động.

Ngoài ra, cơ chế quản lý còn phân tán. Dược phẩm do Cục Quản lý Dược quản lý; thực phẩm chức năng lại thuộc Cục An toàn thực phẩm’ mỹ phẩm và hàng hóa tiêu dùng lại do lực lượng quản lý thị trường giám sát. Phân chia chức năng, nhưng không có đầu mối thống nhất, dẫn đến hiện tượng “lọt giữa khe”.

Chống thuốc giả: Nhiệm vụ chính trị, xã hội và pháp lý lâu dài

Theo TS Tạ Mạnh Hùng, Phó Cục trưởng Cục Quản lý dược (Bộ Y tế): Cuộc chiến chống thuốc giả hiện nay không chỉ còn là câu chuyện chuyên môn của ngành Y tế, mà đã trở thành một nhiệm vụ chính trị, xã hội và pháp lý mang tính lâu dài. Thuốc giả không chỉ gây thiệt hại về kinh tế mà còn trực tiếp đe dọa tính mạng người bệnh. Việt Nam đang đối mặt với nguy cơ thuốc giả xâm nhập từ bên ngoài, lan rộng qua kênh trực tuyến, là mạng xã hội và các sàn thương mại điện tử xuyên biên giới.

TS Tạ Mạnh Hùng, Phó Cục trưởng Cục Quản lý dược (Bộ Y tế). Ảnh: Nhật Dương

Dù hệ thống quản lý dược tại Việt Nam đã được thiết lập tương đối đầy đủ, gồm Luật Dược, Bộ luật Hình sự và các nghị định, thông tư hướng dẫn, nhưng công tác phòng chống vẫn tồn tại nhiều lỗ hổng. Các đối tượng làm giả chia nhỏ quy trình sản xuất để né kiểm tra, không cần nhà xưởng cố định và tận dụng mạng xã hội làm kênh tiêu thụ. Một số nhà thuốc bán lẻ chưa tuân thủ quy định, bán thuốc không hóa đơn, không truy xuất được nguồn gốc, tạo điều kiện cho hàng

giả xâm nhập vào hệ thống phân phối chính thống.

Cũng theo ông Hùng cho biết, hiện có 3 viện kiểm nghiệm trung ương và 62 trung tâm cấp tỉnh, nhưng nhiều nơi còn thiếu thiết bị hiện đại, chưa đủ khả năng kiểm tra nhanh tại chỗ. Vi phạm hành chính trong lĩnh vực này cũng chưa đủ sức răn đe, với những mặt hàng không rõ nguồn gốc có giá trị nhỏ, chưa đủ yếu tố cấu thành hình sự.

Nhiều cơ sở bị phát hiện sai phạm chỉ bị xử phạt từ 30–50 triệu đồng. Trong khi đó, một chiến dịch quảng bá hàng giả trên nền tảng mạng xã hội có thể thu về doanh thu gấp hàng chục lần. Chế tài hình sự chỉ áp dụng khi xác định rõ thiệt hại, nhưng việc định lượng trong lĩnh vực y tế là rất khó. Đặc biệt, là với các sản phẩm có tính chất bổ sung hoặc chưa gây hậu quả trực tiếp.

Thứ trưởng Bộ Y tế Đỗ Xuân Tuyên. Ảnh: VGP/Nhật Bắc

Liên quan tới thực trạng thuốc giả, báo cáo tại Hội nghị trực tuyến toàn quốc sơ kết công tác 6 tháng đầu năm 2025 và tổng kết đợt cao điểm đấu tranh, ngăn chặn, đẩy lùi tình trạng buôn lậu, gian lận thương mại, hàng giả, xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ (chiều 23/6 tại Hà Nội), Thứ trưởng Bộ Y tế Đỗ Xuân Tuyên khẳng định: Bộ Y tế kiên quyết đấu tranh không khoan nhượng, xử lý nghiêm

minh, không có vùng cấm, không có ngoại lệ. Đặc biệt, là trách nhiệm của các cá nhân, tổ chức trong việc buông lỏng quản lý hay tiếp tay cho các hành vi vi phạm.

“Thực phẩm, thuốc chữa bệnh tuyệt đối không được làm giả”

Tại buổi làm việc với Ban Thường vụ Thành ủy Hà Nội (sáng 16/6/2025), Tổng Bí thư Tô Lâm nêu rõ: “Thực phẩm, thuốc chữa bệnh tuyệt đối không được làm giả”.

Tương tự, tại Hội nghị sơ kết công tác Đảng 6 tháng đầu năm 2025 của Đảng ủy Công an Trung ương (chiều 19/6), Tổng Bí thư tiếp tục nhấn mạnh: Cần tăng cường vai trò nòng cốt của lực lượng Công an trong việc bảo vệ trật tự xã hội, phòng ngừa và đấu tranh với các loại tội phạm, trong đó có tội phạm về sản xuất, buôn bán hàng giả, hàng kém chất lượng, đặc biệt là trong lĩnh vực y tế.

Đặc biệt, mới đây tại buổi tiếp xúc cử tri phường Đống Đa, Hà Nội, Tổng Bí thư cũng đặc biệt nhấn mạnh, hành vi kinh doanh, buôn bán thuốc giả, sữa giả là vô cùng độc ác và yêu cầu phải tuyên chiến với loại tội phạm này, bảo vệ sức khỏe của nhân dân.

Phát biểu nêu trên của Tổng Bí thư Tô Lâm cho thấy, mối quan tâm sâu sắc của người đứng đầu Đảng đối với sức khỏe nhân dân và sự lành mạnh của thị trường y dược. Đồng thời, khẳng định thông điệp nhất quán về một "cuộc chiến" tổng lực vì sức khỏe cộng đồng, vì kỷ cương của pháp luật và vì niềm tin vào hệ thống.

Tuấn Ngọc